

Sygn. akt I ACa 884/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 grudnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Bogdan Świerczakowski (spr.)

Sędzia SA Edyta Mroczek

Sędzia SO (del.) Elżbieta Wiatrzyk-Wojciechowska

Protokolant: apl. sąd. Urszula Filipowicz

po rozpoznaniu w dniu 5 grudnia 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. K. (1) i J. V.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezydentowi (...) W.

o odszkodowanie

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 2 kwietnia 2014 r. sygn. akt I C 72/13

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od Skarbu Państwa - Prezydenta (...) W. na rzecz A. K. (1) i J. V. kwoty po 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt I ACa 884/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 2 kwietnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od Skarbu Państwa - Prezydenta (...) W. na rzecz każdej z powódek: A. K. (2) i J. V. kwoty po 1.073.250 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 2 kwietnia 2014 r. i kosztami procesu (po 14.527,25zł na rzecz każdej z powódek).

Pozwany wniósł apelację, zaskarżając wyrok części uwzględniającej powództwo i orzekającej o kosztach. Zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 361 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 160 § 1 k.p.a. i art. 160 § 6 k.p.a. Wniósł o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania od powódek na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

Powódki wniosły o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Pozwany w apelacji podtrzymał stanowisko konsekwentnie prezentowane w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, że jedynym źródłem szkody powódek mogła być tylko decyzja Ministerstwa Gospodarki Komunalnej z dnia 22 lutego 1952 r., której nieważność stwierdził Prezes Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast decyzją z dnia 4 stycznia 2001 r. a w konsekwencji upłynął – z dniem 4 stycznia 2004 r. – termin przedawnienia roszczeń płynących z tej decyzji.

Sąd Okręgowy zajął odmienne, trafne stanowisko, wsparte szczegółową analizą prawną, uwzględniającą zagadnienie istnienia normalnego związku przyczynowego (art. 361 § 1 k.c.). Zasadnie zauważył, że alternatywnym zachowaniem się właściwego organu w odpowiedzi na wniosek złożony na podstawie art. 7 z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) W. (Dz. U. nr 50, poz. 279) byłaby decyzja przyznająca prawo własności czasowej gruntu w całości, bez wyłączenia udziału odpowiadającego wielkością sprzedanych lokali. Art. 7 ust. 2 dekretu z dnia 26 października 1945 r. był źródłem obowiązku gminy, a następnie Państwa i odpowiadającego mu uprawnienia byłego właściciela do domagania się ustanowienia prawa w drodze administracyjnej decyzji (por. m.in. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 1995 r., III ARN 83/94, OSNP 1995/12/142). Gdyby nie sprzedaż lokali nr (...) w budynku przy ul. (...) w W. na podstawie decyzji (szczegółowo opisanych w podstawie faktycznej zaskarżonego wyroku) wydanych z naruszeniem prawa, które wywołały nieodwracalne skutki prawne, powódki uzyskałyby prawo o większej wartości. To właśnie wadliwe decyzje lokalowe doprowadziły do skutku w postaci „wyjścia” opisanych lokali mieszkalnych z majątku powódek. Zważywszy, że decyzja nieważnościowa działa ex tunc, tj. eliminuje skutki prawne wadliwej decyzji tak, jakby ona w ogóle nie została podjęta, następuje powrót do takiego stanu prawnego, jaki istniał przed wydaniem wadliwej decyzji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., I CSK 160/12, LEX nr 1265540 oraz uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2011 r., I CSK 642/10, LEX nr 960517). Zatem w przypadku stwierdzenia nieważności decyzji wydanej w wyniku rozpoznania wniosku złożonego w trybie dekretu (...), następuje restytucja prawa własności poprzedniego właściciela lub jego następców prawnych. Zbycie przez Skarb Państwa prawa w całości lub części (np. sprzedaż niektórych lokali w budynku mieszkalnym), w okresie pomiędzy wydaniem nieważnej decyzji a stwierdzeniem jej nieważności, jest w takim przypadku bezprawne i rodzi po stronie właściciela szkodę, podlegającą naprawieniu.

Na skutek wydania wadliwych prawnie decyzji doszło do zbycia przez gminę w trybie właściwych przepisów lokali na rzecz osób trzecich, które podlegały ochronie rękami wiary publicznej ksiąg wieczystych, co przesądziło o przyjęciu braku możliwości odwrócenia skutków prawnych wydanej decyzji w drodze postępowania administracyjnego (tak m.in. Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 28 maja 1992 r., III AZP 4/92, ONNC 1992/12/211). Wadliwe decyzje administracyjne mieszczą się więc w złożonym, wielocłonowym związku przyczynowym, uzasadniającym odpowiedzialność cywilną Skarbu Państwa. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy na tle analogicznego stanu prawnego (wyrok z dnia 4 października 2012 r., I CSK 665/11, Lex nr 1228533) „Związek przyczynowy może występować jako normalny również wtedy, gdy pewne zdarzenie stworzyło warunki powstania innych zdarzeń, z których dopiero ostatnie stało się bezpośrednią przyczyną szkody.”

Pogląd prawny wyrażony przez Sąd Okręgowy znalazł dodatkowe, poważne wsparcie w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2014 r., III CZP 49/14 (Biul. SN 2014/8/6): „Jeżeli stwierdzono nieważność decyzji administracyjnej odmawiającej przyznania byłemu właścicielowi nieruchomości prawa własności czasowej na podstawie art. 7 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy (Dz. U. Nr 50, poz. 279 ze zm.), źródłem poniesionej przez niego (jego następców prawnych) szkody może być także wydana z naruszeniem prawa decyzja zezwalająca na sprzedaż lokali w budynku położonym na tej nieruchomości.” Sąd Apelacyjny w pełni podziela to stanowisko, jak również jego uzasadnienie, załączone do akt sprawy (k.291-292), w znacznej mierze oparte na dotychczasowym, jednolitym dorobku orzecznictwym narosłym na gruncie wykładni art. 361 § 1 k.c., odwołującym się do tzw. wielocłonowego związku przyczynowego, o którym była już mowa wyżej.

Bezpośrednią konsekwencją nieuwzględnienia zarzutów odnoszących się do zastosowania art. 361 § 1 i 2 k.c. musiała być ocena, że chybiony jest zarzut naruszenia art. 160 § 6 k.p.a., oparty na założeniu, że termin przedawnienia powinien być liczony od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja z 4 stycznia 2001r. Trzyletni termin z art. 160 § 6 k.p.a.,

mającego w tej sprawie zastosowanie (uchwała pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2011r., III CZP 112/10, OSNC 2011/7-8/75), rozpoczął bieg w przypadku każdej naruszającej prawo decyzji o sprzedaży lokalu z 18 maja 2011 r. z chwilą uzyskania przez nie przymiotu ostateczności i nie upłynął jeszcze w dniu wniesienia pozwu, jak to słusznie stwierdził Sąd Okręgowy.

Podzielając zatem w całości motywy zaskarżonego rozstrzygnięcia, Sąd Apelacyjny oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c. Orzeczenie o kosztach zastępstwa powódek przez jednego adwokata (w stawce minimalnej), zapadło na podstawie art. 98 k.p.c.

Ponieważ Sąd Apelacyjny nie przeprowadził postępowania dowodowego ani nie zmienił ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji, a w apelacji nie zgłoszono zarzutów dotyczących tych ustaleń, uzasadnienie niniejszego wyroku zawiera jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa, zgodnie z art. 387 § 21 k.p.c.